

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Ew/5 № 22931/II

Warszawa, dn. 3/VI 1920 r.

BARDZO PILNE!

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

Przesyła się odpis raportu porucznika MICHAŁSKIEGO z
SEWASTOPOLA z 10.V 1920 r. Nr.749 do wiadomości
I załącznik.

Szef Oddziału II

Bołdyski
Major Sztabu Generalnego.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. D. 3585 dnia 8/VI 1921 r.
/ załącz. Wydział

Przy Głównodowodzącym
siłą zbrojną w Południowej Rosji.

Sewastopol, 10 maja 1920 r.

Nr. 749.

DO NACZELNEGO DOWODZTWA ^{W.P.} W WARSZAWIE.

Na froncie Krymskim przez cały czas od ostatniego raportu z dnia 23.IV b.r. = Spokój. Bolszewicy próbowali następować w pierwszych dniach maja, ale byli powstrzymani artylerją, a głównie eskadrą z 28 aeroplanów, które zarzuciły wojska bolszewickie bombami.

Bolszewicy w ostatnich dniach rozwinęli szaloną agitację na froncie, wskazując na niebezpieczeństwo Polski, zabierającej rosyjskie ziemie i konieczność zespolenia dla obrony wspólnych interesów narodowych. Wzywają do przechodzenia całymi pułkami z oficerami, którym gwarantują bezpieczeństwo.

Z Kaukazu, gdzie Dońcy i Kubańcy zostali głodem i przez Bolszewików przyciśnięci, zostało około 10000 wojsk dońskich jeszcze uratowane i przewiezione na Krym, grupowani są w Eupatorji. Kubańcy z Bukretowym na czele zdali się na łaskę i niełaskę Bolszewikom.

Reszta ^WKozaków rozproszyła się: część przeszła do Gruzji, gdzie w nader przykry sposób została rozbrojona i internowana, część przeszła do Bolszewików, ostatki zostały bądź zmasakrowane, bądź wzięte do niewoli, bądź też skończyli życie samobójstwem, chcąc uniknąć rąk czerwonej armji. Jeszcze jedna tragiczna stronica tutejszych "ewakuacji".

Atamani kozaccy == ostatni dzisiaj i jedyny odpowiedzialny czynnik polityczny, z rozkazu Wrangla stanęli na czele wojsk, a wskutek tego, zgodnie z umową przez nich podpisaną, przeszli całkowicie pod władzę tego ostatniego. Jest to dosyć szczęśliwe ze strony Wrangla odjęcie Kozakom możliwości wszelkich działań politycznych o charakterze międzynarodowym.

Jednakże wiem, że sam się teraz staram u koalicji o oswobodzenie drogą pertraktacji z Bolszewikami ~~z~~ ziem kozackich, które jako autonomiczne jednostki weszłyby w skład Rosji.

Na razie Gen Wrangiel zajęty jest organizacją wojsk, by w najbliższej przyszłości przejść do ofensywy i zdobyć niezmiernie mu potrzebny pod względem aprowizacji powiat Melitopolski.

Ostatnia akcja wojsk polskich i nadzieja na szybkie oczyszczenie prawobrzeżnej Ukrainy nadaje tym planom charakter realny. Nadzwyczajnie liczą na wspólną akcję, bez której Wrangiel nie może myśleć o wysunięciu się po za Krym z powodu braku kawalerji. Projekty co do Odessy, co do których telegrafowałam, uważam za dążenie do efektu moralnego, a przede wszystkim za akt polityczny = chęć nawiązania jaknajbliższego kontaktu z Petlurą i wycofania go z pod wpływów polskich. Jednakże główna ich akcja będzie skierowana ku połączeniu się z W.P. i Ukraińskimi pod Jekaterynosławiem i stworzenia frontu aż pod Taganróg jako przedłużenie naszej linii bojowej. W tej mierze czynione są przygotowania, gdyż rozkazano już poufnie zmobilizować aparat urzędniczy dla ewentualnego objęcia kolei, aż do Sinielnikowa i Jekaterynosławia.

Uważają że wobec zmiany polityki sił zbrojnych południa Rosji kwestja nawiązania stosunków z Polską nie Będzie przedstawiała żadnych trudności.

Pytaniem już dzisiaj ich interesującym jest ewent. konieczność jednolitości dowodutwa w tym wypadku. Kwestja ta sądząc z wielu danych jest szeroko omawiana w kołach rosyjskich, a przypuszczam, że ostatnia długotrwała wizyta Gen. Mangin'a u mnie miała na celu zbada-
nie tej sprawy.

Na postawione mi przez Mangin'a to pytanie odpowiedziałem, że uważam za daleko ważniejszą ~~sprawę~~ sprawę polityczną: anulowanie aktów rozbiorowych, zgodzenie się na blebiscyt i uznanie tych dezyderatów, które wystawiliśmy jako warunki pokojowe dla Bolszewików, zapewne dla niebolszewickiej Rosji w mniej ciężkiej formie.

Do tej pory ze strony Gen. Wrangla mamy tylko słowa, a doboru ludzi, postawienie niektórych spraw, deklaracja Min. Struwego o zjednoczeniu się antybolszewickich wokoło Wrangla i pod jego dowództwem, postawiona jednostronnie, budzą duże wątpliwości. Gdy jeszcze raz Gen. Mangin do tej sprawy wrócił wskazałem na brak instrukcji z Warszawy wogóle; zaznaczyłem jednak, że ogólnie przyjęta jest zasada, według której przy wspólnych działaniach dowództwo obejmuje stronę operującą większymi siłami, a z punktu widzenia celowości wydaje mi się za wskazane, aby komenda należała do tego Naczelnego Dowództwa, które wykazało swe zdolności kierownicze, czego o tu-tejszym sztabie powiedzieć nie można!

Bolszewicy zajęli Baku i posunęli się do Gruzji. Anglicy bardzo zdenerwowani tą akcją Bolszewicką tem bardziej, że rozpoczął już pracę agitacyjną Brawin, na którego postać i działalność ze względu na niebezpieczeństwo dla polityki Angielskiej w Persji i Indjach, należy Nacz. Dow. i M.S.Z. baczną zwrócić uwagę.

Sfery rosyjskie przyjęły tą wiadomość z pewnym zadowoleniem, rozżalone na stosunek Gruzji i Azejbardżanu do Kozaków.

Nastrój wojsk tutejszych podobno polepszył się znacznie, ale ostatnie deklaracje Gen. Wrangla o możliwości pokoju osłabiły odporność i wrogość do Bolszewizmu. Jako Fakt niezwykle symptomatyczny odnotować muszę następujące: Szef Morskiego sztabu kapitan Riabinin zebrał posiedzenie dowódców okrętów wojennych i po scharakteryzowaniu momentu politycznego, dowodził, że wrazie demobilizacji Krymu floty do Serbji wywozić nie należy, ale zostawić Bolszewikom, gdyż to są bądź co bądź Rosjanie. Zebranie zgodziło się z tym postulatem.

Gen. Wrangiel dał dymisję Riabininowi, a dowodzącego flotą admirała Gierasimowa usunął ze stanowiska za dopuszczenie tego faktu!

Powoli z chaosu ~~wraz~~ hasła rzucanych przez Wrangla wyrasta nowa i podług mnie jedynie zdrowa polityka rosyjska. Hasło dzisiejsze: uznawszy samodzielność powstałych na gruzach Rosji państw, budowanie państwowości rosyjskiej od peryferji drogą urzeczywistnienia zasad szerokiego demokratyzmu. Dlatego nasza koncepcja Ukrain-ska nie wywołała oburzenia, ale odwrotnie spotykana jest przychylnie w nadziei, że polityka Wrangla doprowadzi do uzyskania przemożnych wpływów na Ukrainie, uzyskanie jej dla federacji z Rosją i usunięcie

naszych wpływów. W tym kierunku robione są wysiłki i wielu oficerów rosjan wybiera się na Ukrainę by współdziałać akcji Wrangla.

Uznanie Łotwy, Estonji i Finlandji znalazło swój wyraz w oswobodzeniu tych państw z Armji Krymskiej. Sprawa agrarna wypłynęła na porządek dzienny: została sformowana komisja mająca opracować zasady reformy. Wskazówki, które dał Wrangiel dążą do zaspokojenia wymagań włościan przez całkowitą parcelację majątków. Sprawa robotnicza w ostatnich czasach w związku z ciągle wzrastającą drożyzną nabrała niezwykle ostrego charakteru, który nareszcie wybuchnął w formie strejku. Długie pertraktacje pod kierownictwem Gen. Szatilkowa doprowadziły do określenia zarobkowej płacy od 850-1250 rb. dziennie plus pewna ilość produktów i materiałów pierwszej potrzeby ze składów intendantury po znizonych cenach.

Jednakże codziennie wzrastająca drożyzna prędko całą tą umowę uczyni nieodpowiadającą warunkom życia. W kwestji samorządu Wrangiel oprzeć się chce na ziemstwach — uważam to za bardzo nieszczęśliwe rozwiązanie gdyż instytucje te mało demokratyczne nie nadają się do pracy politycznej, a tak szerokim zakresie jak tego wymaga chwila.

Są to wszystko projekty. Ludzie otaczający Wrangla ten sam stary reakcyjny element, w twórczość którego wierzyć nie można. Wrangiel może i szczerze stawia w ten sposób sprawę, ale otoczenie z którym on zerwać nie może i nie chce, ciągnie i będzie jeszcze silniej ciągnęło w tym kierunku.

O niencach i wpływach niemieckich zamilkli teraz bardzo.

Gen. Wrangiel protestuje przeciwko przypisywaniu mu orjentacji niemieckiej gdyż wie że Niemcy nawet gdyby chcieli nicby pomóc nie mogli. Ale wiem, że kapitan baron Osten-Driesen, sztabowy oficer do zleceń Wrangla pozostaje w kontakcie z Berlinem, że wśród oficerów kiedy obawiano się szybkiej demobilizacji Krymu, prowadzona była planowa agitacja za przechodzeniem do armji Krasnowa w Berlinie. Giermanofile otrzymują wysokie stanowiska n.p. von Lampeznaczony jako pomocnik Gen. Łukomskiego do Konstantynopola, p.ułk. Gen. Sztabu Riasnianskij jest Genrałem do zleceń przy Wranglu i t.p.

Czuje, że prowadzi się tutaj planowa niemiecka robota ukryta, ale bez aparatu wywiadowczego na ślad jej trafić mi niezmiernie trudno.

Sprawa rozbrojenia Krymu zupełnie zamilkła i jak mówił mi Gen. Szatłow pertraktacje Anglików z Bolszewikami nie udały się i Krym w dalszym ciągu będzie walczyć.

Misja Angielska zastępa podporządkowana Wysokiemu Komisarzowi Anglii w Konstantynopolu Admirałowi De Robek. Odbiło się to na znaczeniu Misji w ogóle i pod względem informacyjnym w szczególności.

Daleko większe znaczenie ma Misja francuska, gdyż Krym zgodnie z umową Anglo=Francuską, o której meldowaliśmy roku zeszłego wchodzi w sferę wpływów francuskich.

Proszę pilnie o informacje:

- 1) Jak mam zachowywać się wobec dążeń Gen. Wrangla do nawiązania kontaktu bojowego i zawarcia konwencji ~~Antybolszewickiej~~ Antybolszewickiej
- 2) Jak postępować z Ukraincami, których nowa partja wybiera się do Petlury przy czem muszę zameldować że z powodu braku przedstawicieli ukraińskich i instrukcji, kogo uznawać za Ukrainca = zgłasza się do mnie wielu oficerów, których podejrzewam że nie są Ukraincami.
- 3) Proszę o rozkaz, by stacja Warszawska podała stałe godziny dla rozmowy, gdyż inaczey kontakt z Warszawą ciągle się prze-rywa. Nie rozumiem dlaczego depesze Nacz.Dow.idą 5 dni przy bezpośredniej komunikacji.

Kurjer M.S.Z. hr. Młodecki Jan nie przywiózł żadnej poczty z Konstantynopola. Jak stwierdziłem otrzymał jeden worek z pocztą a pieczęcie na worku były całe. P. Skąpskiemu który wyjechał w parę dni po hr. Młodeckim z Konstantynopola, Gen! Porzecki powiedział, że wysłał pocztę przez Młodeckiego. Dla wyjaśnienia zaginięcia poczty w Legacji przy Wysokiel Porcie wysyłam plutonowego Ks. Lubomirskiego.

Michalecki por.

Zastępca Szefa Misji Wojskowej
na południu Rosji.

Za zgodność wpru: